

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. IV. A nullo agente creato physicè movetur Corpus Christi in
Eucharistia motu locali proprio, aut simili, per se vel per accidens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

quam passiva in ipso manet indivisibiliter existenti: ac etiam formae, quae sequuntur, ut proprietates absolutae, praesentia, & reliqua, quae insunt in ordine ad locum indivisibilem; ergo quantum est ex parte ejus, eadem est ratio; ergo licet potest agere actione transeunte in aliud extensum, ita & pari ab ipso: quia quidquid recipitur in aliquo, per modum recipientis recipitur; quia actio sequitur naturam passivi, & modum ejus existendi: ergo passio & actio, quae fierent in corpore indivisibiliter existens, essent indivisibiles, & sic non repugnarent. Sicut neque passionem & actionem esse ab ipso in aliud divisibile, quia sequeretur modum essendi subjecti non agentis. Haec ille.

Optimè profectò declarans incertitudinem tam actionis, quam passionis, non recedens equidem à communi opinione, quae utramque negat corpori indivisibiliter existenti; quia sicut in esse dependet corpus à quantitate, ita etiam in agere & pati: siquidem modus agendi & patiendi consequitur modum essendi.

Et si objicias, quòd indivisibile possit moveri localiter, quia quodlibet indivisibile sphaerae potest describere planum juxta Scotum 2. dist. 2. q. 9. n. 36.

Respondet; indivisibile in continuo moveri posse per accidens, & secundariò ab agente corporeo, quod primò potest movere totum, non tamen primò & per se; quae repugnantia non oritur ex parte indivisibilis (nam ut dicit Scotus supra n. 37. Potest concedi... quòd indivisibile possit per se moveri, si per se esset) sed agentis corporei, quod nequit producere actionem, nisi supposità extensione sui; quia proximè non applicatur virtus ejus creata, nisi ut extensa est.

Sicut nequit agere agens corporeum substantiale primò per actionem formae substantialis, nisi priùs agat per formam accidentalem; v. g. ignis per calorem, non ob subordinatorem, quae est inter formas simpliciter, sed respectivè ad passum, à quo debet primùm expelli qualitas contraria conservativa formae praesistentis, quae si abesset, posset esse actio substantialis primò in ipsum. Ita etiam in proposito, subordinatio, quae est inter passum & agens ratione extensionis, oritur primò ex natura agentis, quod nequit agere, nisi ipsum sit extensum, qui est modus naturalis essendi ejus: unde si posset agere, posset etiam actionem recipere, & reciperet à virtute activa proportionata.

Hinc appositè Doctor Subtilis 4. dist. 10. qu. 6. nu. 2. Prima Conclusio est ista: Corpus Christi ut in Eucharistia non potest moveri primò, motu vel mutatione propriè dicta à virtute creata.

Secunda est ista, quòd potest primò moveri, motu propriè dicto, immediate à Deo.

Prima Conclusio probatur sic; quia nulla virtus

creata agit circa corpus non sibi proportionaliter, sed bene facta permutata licet: Corpus Christi est hic non ut in loco, & per consequens nulli approximatum secundum locum.

Rogas Doct. Subt. cur tam generaliter loquatur dicens: Nulla virtus creata? Respondet: Quia etsi manifestus sit de corpore, quòd de Angelo: tamen Angelus si agat circa corpus realiter transmutando illud, realiter sibi approximatur localiter: vel saltem habet localem existentiam; quia virtus eius non potest esse ad aliquem motum in corpore, nisi praesupposito Vbi illius corporis.

In quibus verbis per ly Vbi, intelligo Ubi locale propriè dictum, & per ly Motum, acceptionem substantiae, quantitatis, qualitatis, vel Ubi circumscriptivi. Alioquin indivisibile continui, si per se esset, cur ab Angelo non posset recipere novam formam respectivam ad aliud indivisibile spatii, haud satis clarè video. An autem eodem modo Angelus posset movere Corpus Christi indivisibiliter possum in Sacramento, statim videbimus.

Secundam Conclusionem probat Doctor nu. 3. Quia omnem dispositionem necessariam ad recipiendum calorem habet Corpus Christi ut hic, quam habet ut in caelo: ergo ut hic, non repugnat recipere calorem, esse per possibile, vel impossibile, quòd nusquam alibi esset: & per consequens cum virtus divina omnem formam possit imprimere passivo, cuius passum est receptivum; sequitur quòd Deus potest Corpus suum ut hic transmutare primò ad calorem. Quidni etiam ad novam praesentiam sacramentalem?

Nemo dubitat quin possit, & expressè traditur à Scorò nu. 2. dicente: Tertia Conclusio est ista: Quòd potest moveri, & moveri primò, motu extensivè sumpto. Sed à quo? Quarta (inquit) Conclusio est ista, quòd isto modo, & isto motu, non movetur nisi immediate à Deo.

Vocat autem motum extensivè sumptum, Quamcumque acceptionem cuiuscumque novae formae, sive absolutae sive respectivae: & sive respectus pertinentis ad Vbi propriè, vel per quandam similitudinem, vel reductionem, cuiusmodi respectus est praesentialitatis Corporis Christi hic sub specie.

Ceterùm pro majori claritudine hujus quartae Conclusionis, de qua est aliqua controversia inter Doctores, propono illam aliis verbis, & dico:

CONCLUSIO IV.

A nullo agente creato physicè moveatur Corpus Christi in Eucharistia motu locali proprio, aut simili, per se, vel per accidens.

Quòd Corpus Christi in Eucharistia per se nò moveatur ab ullo agente creato, seu motu locali

sed bene facta permutata licet: Corpus Christi est hic non ut in loco, & per consequens nulli approximatum secundum locum.

etiam reo spectu virtutis Angelicae.

39. Secundam probatur.

Scotus

Potest virtus divina omnem formam imprimere passivo, cuius passum est receptivum.

Scotus

Corpus Christi in Eucharistia movetur primo motu extensivè sumpto. Quid sit illud motus?

Scotus

49.

Communitas equivoce dicitur negat corpus indivisibiliter existenti.

37. Obiectio

Solutio

Scotus

38.

36. Quasi erit unquam corpus in Eucharistia non movetur primò, motu propriè dicto, immediate à Deo.

A nullo agente creato movetur Corpus Christi ut hic proprie localiter.

locali proprio, seu simili, est sententia communis. Prima pars liquet: quia quod non est in loco, non potest proprie localiter moveri, nequidem ab agente increato; atqui Corpus Christi ut hic non est in loco: ergo &c.

Pro secunda parte; motum similem voco acquisitionem novae praesentiae sacramentalis. Causam autem illius (saltem per se primò) esse solum Deum, nemo dubitat qui docet illam praesentiam esse supernaturalem, non tantum in modo, sed etiam in sua entitate. Unde tamen gratis concederemus, Corpus Christi sic inextensibile sive sacramentaliter positum, à se ipso, vel ab Angelo per potentiam loco-motivam non organicam posse moveri ad novam praesentiam sacramentalem, certe adhuc negare deberemus, vel à se ipso, vel ab Angelo sic posse primò sacramentaliter poni. De quo ergo litigatur?

An possit moveri ad novam praesentiam sacramentalem per se vel per accidens.

Primò, an Corpus Christi iam existens in Sacramento inextensibile sic permanens, possit ab anima per potentiam non organicam, vel ab Angelo moveri ad novam praesentiam, sive sub eisdem speciebus, sive sub aliis, aut etiam extra omnes species sub aëre circumstante? Secundò, an saltem per accidens non moveatur ab illo, qui physice movet species consecratas.

41. Negat Scotus.

Ad utramque questionem responsio Scoti videtur negativa; nam in primis sic probat n. 4. Conclusionem quartam superius ex ipso relatam: Quia quod nullo modo habet virtutem motivam super aliud, quando illud est per se, non movet illud per accidens, quando est cum alio, cum quo non facit unum, sicut actus & potentia: sed virtus creata omnino non potest super Corpus Christi in se sub isto modo existendi, ad movendum ipsum: ergo quando est cum alio, respectu cuius non est sicut potentia, nec sicut actus; sequitur, quod eadem virtus non poterit corpus illud movere etiam per accidens: sic autem est cum hostia, quia patet quod species non est forma eius, nec ipsum forma speciei.

Probat, quod per accidens non possit moveri.

Probat, quod non possit moveri per se.

Adde quod habet q. 7. n. 6. in fine: Potentia autem alia motiva non organica potest in actum suum hic, sicut in celo, & per consequens secundum istam potest movere corpus aliud sibi appropinquatum, sicut Angelus posset; sed tamen non potest movere Corpus suum, ut hic, quia ut sic illud Corpus non subest alicui potentiae motiva, nisi divina immediate.

Quare autumas, nisi quia & ipsa praesentia, quae acquireretur per talem motum, non subest alicui potentiae motiva, nisi divina immediate? Etenim in substantia sua. ut jam jam dixi, est supernaturalis, & non tantum in modo; postulat autem eos supernaturale in substantia principium aliquid supernaturale.

42. Virtus creata potest movere corpus replicatum ad praesentiam aliam independenter.

Ex quo patet, quare potius virtus creata possit movere corpus replicatum ad praesentiam aliam indebitam; quia videlicet illa praesentia solum est supernaturalis quoad modum extrinsecum: unde supposito primo miraculo, cum illud corpus ex natura rei habeat capacitatem, ut sal-

tem in uno loco moveatur, videtur eidem debitus à Deo concursus, ut possit à seipso, vel aliis moveri: secus accidit Corpori Christi, ut in Sacramento; cum enim ibi habeat existentiam planè supernaturalem in sua entitate, etiam ipsi, ut in Sacramento, planè indebitus est concursus, ut possit à seipso, vel ab aliis moveri ad novam praesentiam sacramentalem.

An verò posset accipere aliam praesentiam naturalem ab Angelo, vel à seipso per potentiam loco-motivam non organicam destructam praesentiae sacramentali, dic quod placet; quia impertinens ad propositum: sic enim non movebitur Corpus Christi ut in Sacramento, sed extrà.

Sed his non acquiescunt Adversarij, existimantes Corpus Christi saltem per accidens moveri à sacerdote, vel ab alio movente species, propter unionem physicam inter illa. Et hac ratione, inquirunt, dicitur Sacerdos Corpus Christi elevare, deferre infirmis &c.

Nec obstat quod species non sit forma corporis, vel corpus forma speciei; quia gravi existens in navi movetur per accidens à movente navem, licet grave non sit forma navis nec è converso.

Respondet Scotus supra q. 6. n. 4. Instantia non est ad propositum, quia virtus motiva illius possit super grave per se, & grave per se esse.

Ut autem omnis instantia tollatur, Accipitur (inquit ibidem) ista Maior: Quando aliqua coniunguntur praesens per actum voluntatis, contingenter se habentis ad illam connexionem, si unum illorum secundum se sit mobile omnino improporcionatum alicui moventi, & reliquum proportionatum; ipsum non eadem motione potest movere utrumque istorum coniunctorum.

Patet, quia si movet unum quod est sibi proportionatum, non propter hoc per accidens movet reliquum: quia reliquum non est praesens isti moto, nec sicut actus potentiae, nec è converso: nec simpliciter ex aliqua necessitate naturali, sicut grave est praesens illi, cui innititur, & propter hoc simul movetur cum illo: sed tantummodo est sibi praesens voluntate aliqua contingenter se habente ad illam conjunctionem; quae per consequens potest non velle conjunctionem illam, stante tamen motione alterius illorum.

Exemplificat in Angelo: Si Angelus (inquit n. 5.) voluntarie faceret se esse praesentem lapidi, si moveo lapidem, non propter hoc moveo Angelum: quia nec est mobile per se à virtute mea, nec per accidens in proposito: quia nec est forma, nec pars alicuius mobilis per se à me. Si ergo Angelus esset praesens lapidi moto à me in termino motus: hoc non esset per actum meum, sed per actionem suam propriam, quae faceret se praesentem ibi.

Eodem modo in proposito, cum corpus sit praesens speciei tantum per actum voluntatis divinae; si facio speciem habere novum Vbi, per illam motionem non est ibi corpus: quia nullo modo subest praesentia illius corporis, neque nova, neque antiqua, voluntati,

tati mea, nec etiam per accidens: quia non est forma, nec pars illius, quod inest meo motui. Ita Doctor; & merito, cum neget omnem unionem physicam, sive formalem sive effectivam, inter Corpus & species, ratione cuius per accidens Corpus, secundum aliquos, physice movetur à movente species. Vide quæ diximus sect. 4. conclusionem 5. ad quam remitto Lectorem, ne eadem sæpius rescribendo, prolixiores simus, quam oportet.

Solum subijcio duas objectiones, quas invenio apud Scotum supra n. 6. quarum prima hæc verbis exprimitur: Quod movet aliquid per se, movet per accidens, quidquid est in illo: ergo virtus creata, quæ per se movet hostiam, per accidens movet Corpus, quod per se est in hostia.

Respondet Doctor; quod illa propositio prima falsa est, nisi intelligatur de illo, quod est in moto, vel sicut actus in potentia (ut anima in corpore) vel sicut pars in toto (ut caput in corpore) vel sicut aliquid necessitate naturali coniunctum, ut grave illi, cui inmittitur (v.g. homo navi cui infidet, aut cerevisia vasi, cui impenerabiliter includitur) Si enim tantum per actum voluntatis contingenter coniungitur hoc illi, movens istud, non propter hoc movet illud: sed oportet quod illa voluntas, quæ est causa coniunctionis, sit etiam causa motus illius, quod nulla naturali necessitate coniungitur moto.

Obiectio secunda: Quia aliter esset novum miraculum, quoties Sacerdos transferret hostiam, quia illa translatio non posset fieri manente veritate Eucharistie sine speciali actione divina.

Respondet: quod non est novum miraculum, quia Deus eâ voluntate, quâ inivit Eucharistiam in Ecclesia, determinavit facere Corpus Christi præsens species post Consecrationem: & ideo specie manente, qualitercumque transferatur, quod Deus faciat Corpus præsens aliâ præsentia, loquendo de præsentia respectu continentis, sicut species habet aliâ præsentiam, & aliâ, ut primo contenta, non est novum miraculum, sed antiqua determinatio voluntatis divina: sicut si Angelus determinasset per voluntatem, quod semper simul esset cum isto lapide, non diceretur miraculum, quia transferretur translato lapide: non tamen transferens lapidem per actionem suam transferret Angelum, sed Angelus voluntate propria.

Sed dicit aliquis; valde verisimile videtur motum Corporis Christi ad motum specierum procedere ab anima Christi per dotem agilitatis, seu per potentiam loco-motivam non organicam: sicut enim per illam potest movere hostiam, sic non satis apparet, cur cum hostia nequeat physice movere suum Corpus; adeoque convenienter dicitur sic de facto fieri. Unde eadem ratione posset verisimiliter Angelus movere per se Corpus Christi, vel etiam per accidens ad motum specierum per contactum virtuale, sicuti potest localiter movere & impellere alterum Angelum.

Respondeo præsentiam hostiæ esse natura-

lem; Corporis autem, ut in Eucharistia, supernaturalis: & ideo animam posse movere hostiam, non autem suum Corpus; & similiter unum Angelum posse movere alterum Angelum; minimè verò Corpus Christi ut in Sacramento.

Instas; non producitur præsentia sacramentalis ad species, sed tantum præsentia ad varia loca (quæ non est supernaturalis) cum Christus semper maneat præsens speciebus; quocumque loco species ponantur. Resp. utramque præsentiam esse supernaturalem, veluti totius Corporis in toto continente, & totius in qualibet parte.

Profectò impertinens videtur ad supernaturalitatem præsentia; quod continens sit species panis, vel aer circumstantans. Quid enim Doctor Subtilis supra n. 3. in fine? Dico, quod non est simpliciter necessarium illud Corpus esse præsens species; sed tantum ex ordinatione divina, de qua certissime ait Ecclesia. Posset ergo Deus de potentia absoluta facere Corpus suum non esse præsens species; isto modo, manente specie, & facere ipsam isto modo præsens aëri circumstantanti hostiam, & etiam successive nunc uni parti aëris, nunc alteri; & sic transferre Corpus de loco hostiæ usque ad quancumque partem universi, & semper sub eodem modo existendi, non localiter cum alio corpore replens locum.

Ergo si modus existendi sub speciebus est supernaturalis in sua entitate, utpote omnino indebitus Corpori extenso, pariter erit supernaturalis in sua entitate idem modus existendi sub aëre circumstantante (atque adeò supernaturalis præsentia, quam de facto habet Corpus respectu continentis species) utpote modus existendi inextensè, cum ex natura sua corpus possit extensionem in ordine ad locum.

Urget; anima potest elicere actus supernaturales, etiam visionis & fruitionis Dei: ergo similiter per potentiam loco-motivam non organicam poterit caulare præsentiam supernaturalem.

Transseat totum. Sed quid inde? Num ideo doctrina Scoti minus vera? Nequaquam: etenim simpliciter adhuc verum est: Corpus Christi, ut in Eucharistia, non potest physice moveri motu locali extensivè sumpto, sive per se, sive per accidens, nisi immediatè à Deo supernaturaliter concurrente per speciale auxilium creaturæ indebitum. Quod autem de facto sic concurret cum anima Christi, cui revelatum est?

Vel ergo dicendum est cum aliquibus Recentioribus (quibus Dicastillo disp. 5. n. 360. falsò annumerat Scotum, ut Concl. sequenti amplius declaro) præsentiam Christi in Eucharistia sive ad species, sive ad spatium, solum esse supernaturalem iquoad modum, & non in sua substantia, quod non est omnino improbabile; vel asserendum cum Scoto neque animam, neque Angelum solis viribus naturæ posse movere Corpus Christi ut hic.

Ultimò

47. Instantia;

Solvitur;

Ad super-naturalitatem præsentia impertinens est ipsum continens;

Scdm;

sive enim sit aer sive species panis, idem est modus existendi.

48. Alia instantia.

Respondetur;

45. Prima ob-jectio de re-spon-den-tes

46. Multi po-tant Cor-pus Christi moveri per accidens à Sacerdote;

47. Multi po-tant Cor-pus Christi moveri per accidens à Sacerdote;

48. Multi po-tant Cor-pus Christi moveri per accidens à Sacerdote;

49. Multi po-tant Cor-pus Christi moveri per accidens à Sacerdote;

50. Multi po-tant Cor-pus Christi moveri per accidens à Sacerdote;

51. Multi po-tant Cor-pus Christi moveri per accidens à Sacerdote;

52. Multi po-tant Cor-pus Christi moveri per accidens à Sacerdote;

53. Multi po-tant Cor-pus Christi moveri per accidens à Sacerdote;

49.
Ultima ob-
jectio,

Ultimò obijcitur: quamvis hic modus præsentia sit supernaturalis etiam quoad substantiam, & ideo non possit anima, vel Angelus illum efficere in Corpus Christi, nisi in eo præsupponatur; tamen postquam Corpus Christi supponitur ita existens, non videtur adeò supernaturale, vel difficile, illud Corpus transferre ab uno loco in alium, mutando habitudinem ad spatium & propinquitatem, vel distantiam ad alia corpora. Hæc obiectio procedit secundum sententiam Nominalium, de qua egimus Conclusionem 2.

eui satisfi.

Respondetur autem: Si huiusmodi præsentia, secundum suam speciem, superat naturalem virtutem creaturæ, in quolibet individuo superabit; quia & tota species clauditur in quolibet individuo, & actio per se primò circa individuū versatur: sicut ergo ens creatum non potest virtute naturali conferre corpori primam præsentiam sacramentalem; ita neque corpori jam habenti unam præsentiam sacramentalem potest dare alteram, ut priorem auferat: quia non est minus supernaturalis secunda, quam prima; & quòd prima præcesserit, nihil refert: quia nec dedit corpori naturalem aptitudinem ad similem præsentia modum; neque auxit virtutem causæ agentis; nec minuit perfectionem, aut difficultatem effectus: nam ipsamet præsentia prior appetit suam conservationem, & suo modo resistit formaliter alteri præsentia sibi impossibili. Ita Suarez disp. 53, lect. 1. conclusione 4. in fine.

Secunda
præsentia
Corporis
Christi non
est minus
supernatu-
ralis, quam
prima.

Suarez.

Equidem qui reponeret cum Nominalibus, per primam præsentiam dari corpori naturalem quasi aptitudinem ad similem præsentiam, & cætera materialia inextensè recipienda, cum forma naturaliter proportionetur suo receptibili, quomodo efficaciter redargueretur? Itaque & hæc Conclusio incerta: certior apparet, quæ sequitur.

CONCLUSIO V.

Intellectus creatus independens à sensibus potest Christum in Eucharistia naturaliter videre.

50.
Quis intel-
lectus sit à
sensibus in-
dependens?

Talis est intellectus Angelicus, intellectus animæ separata, & intellectus animæ conjunctæ corpori beato. Porro per ly *Naturaliter*, non intelligitur sola natura intellectus: quia anima est sicut tabula rasa, quæ nihil potest in se sola cognoscere; sed intelligitur natura intellectus, concurrentibus aliis causis naturalibus, scilicet activo & passivo. Ly autem *Videre*, importat intellectionem intuitivam, ut distinguitur contra intellectionem abstractivam.

Et si quæras, quid sit intellectio intuitiva? Quid intelligitio intuitiva? Resp. ex Scoto 4. dist. 10. q. 8. n. 5. *Cognitio rei ut in se est præsens: abstractiva potest esse eius secundum quod relucet in aliqua similitudine, quæ potest esse existentis, & non existentis, sive presentis, sive non.*

Adeoquæ quid manifestius, quam quòd non-ster intellectus, etiam adhuc alligatus sensibus, possit abstractivè intelligere Corpus Christi? *Impossibile est enim (inquit Doctor supra) aliquam complexione concipere, cuius extrema non concipiuntur: possibile est autem intellectum nostrum concipere hanc complexione: Corpus Christi est in Eucharistia, atquin non posset illam formare: ergo intellectus noster, & istam complexione, & eius extrema potest cognoscere, & intelligere aliqua intellectione.*

Ignoras quomodo id possit fieri? Adi Divum Augustinum 8. de Trinit. cap. 4. & 5. ubi diffusè docet, quomodo habeamus fidem de Christo, cum tamen Christum non viderimus; utique in quibusdam intentionibus communibus acceptis à singularibus: *Quia (inquit Scotus supra n. 6.) nihil interest ad fidem nostram, utrum erremus in quibusdam conditionibus singularibus conceptis de Christo: quia fides nostra non respicit per se illas conditiones singulares proprias, sed aliquem hominem singularem, cuius notitia potuit nobis inferri ex notitia cuiuscunque singularis hominis; ita etiam existentia Corporis Christi hic, potuit nobis inferri ex alia existentia, utpote alicuius contenti in continente, seu signati in signo, vel lecti in regente.*

De Videre igitur, hoc est, de intellectione intuitiva huius existentia movetur questio. Ad quam est prima & communis responsio: Quòd intellectus noster pro statu viæ non potest naturaliter videre Corpus Christi ut ibi existens.

Hoc probatur: quia intellectus, qui non intelligit, nisi ex sensibilibus, eodem modo intelligit, sensibilibus eodem modo sibi presentibus; noster intellectus pro nunc est huiusmodi: sensibilia autem sunt sibi eodem modo præsentia, antequam sit ibi Corpus Christi, & postea: ergo &c. sed antè non videt intuitivè Corpus Christi, quia antè non est ibi: ergo nec post videt intuitivè. Certum est de facto sic esse: quid autem fieret si sensibilia mutarentur, & appareret color Corporis Christi ibi existentis, patebit ex infra dicendis.

Secunda responsio est Scoti supra n. 7. contra Divum Thomam, & alios communiter: *Omnis (inquit) talis intellectus (id est, non alligatus sensibilibus in intelligendo) sive Angelicus, sive anima separata, sive hominis Beati, naturaliter potest videre existentiam Corporis Christi in Eucharistia.*

Probat: *Quia intellectus se habens ad intelligibilia, sicut ipsa sunt in se intelligibilia, prius intelligit illud, quod prius intelligibile est in se, & per consequens, quod est prius in se ens: quia unum quodque*